

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— : Na štvrt roka — — — — 1.— : <i>Jednotlivé číslo 3 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor : DR. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, krajinský vyslanec Za vydavateľstvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápešský prílát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. ústín <i>sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dia tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</i></p>
--	---	--

Začínajú poriadok robiť.

Zle-nedobre na šustrov! Úradný list minule uverejnil ešte prísnejšie nariadenie ako bolo, ktorým minister poslal hrozil sa tým obuvníkom, čo obecnstvu odporúčali, aby si obúvalo «karotky na obuv» a ministra strašili, že v ich dielnach zastavia každú robotu. Nuž na toto vyšiel ten prísny úkaz.

Toto nové nariadenie vyslovuje, že takému obuvníkovi, takej obuvníckej fabrike alebo takému obuv opravujúcemu podniku, ktorí *vyhotovenie alebo opravovanie obuvi neodôvodnene odopru* alebo vyhotovením prevziatej roboty schválne a zlomyseľne sa opozdiavajú, *celý obuvnícky obchod* so strojami, so všetkými nástrojami, s kožou a celou hmotou **zrekvirujú**. Takých obuvníkov a robotníkov potom v smysle zákona o vojenskej službe *ke tomu budú nútiť, aby pracovali v obchode už zrekvirovanom, alebo v inom podobnom obchode*. Dľa druhého odseku toho nariadenia priemyselná vrchnosť takému kupcovi s obuvou, čo predávanie zásoby jeho tovaru alebo takému obuvníckemu majstrovi, čo vyhotovenie, dorábanie a oprávanie obuvi neodôvodnene odopiera, *prevádzanie jeho obchodu zakázať môže na istý čas, pripadne na celú dobu vojny*. V smysle tretieho odseku toto nariadenie prestupujúci trestaní majú byť *zavretím do šesť mesiacov trvajúcim a peňažnou pokutou po šesťtisíc korún*.

Toto nariadenie by bolo veľmi dobré, keby nemalo tú chybu, že je len proti šustrom vydané, bez toho, že by na celej čiare vykoristenému obecnstvu pomohlo. Nuž áno, šustri prevádzali úzeru, zdierali obecnstvo. Šustrov ale zdierali kupci s kožou, v úzere teda, akú proti nim páchali kupci s kožou, pokračovali proti obecnstvu. Táto refaz úzerníctva a zdierania obecnstva bola by do nekonečnosti porástla, keby nebolo vyšlo to nariadenie, ktoré skrotí šustrov, poviaže im ruky a nemožné činí ďalšie zneužívania. Napozatým musia pracovať za maximované ceny a na «karotky obuvi». Prečo ale naraz neurobili to isté so šudiermi, s kupcami odeve, šiat, s tandlerskými židákmi, so židovskými kupcami mužskej a ženskej odeve dľa módy, so židovskými

kupcami, čo ich tovar v sklepoch merajú na rify alebo pri odpustoch, na trhoch a jarmokoch ich poffle s veľkým krikom odporúčajú a predávajú na zemi? Jedno odvetvie obchodu bolo by už teda skrotené, úzera nemilosrdných a nesvedomitých obchodníkov tohoto odvetvia bola by už teda na refazi. Na tom ale ešte není dost! Keď totiž hovoríme, že jedon robotník môže byť spokojný, keď si za jedon deň vyrobí 15 korún, vtedy sa aj o to máme starať, aby on z tých 15 korún skutočne aj vyžiť mohol. Zakaľ vrchnosť kilogr. toho «lacného» mäsa ustáľuje v 18 korunách a telacinu merajú kg. po 28 korún a zakaľ jednoduchý oblek pre robotníka stojí 800 korún, zatiaľ vláda darmo vypúšťa tie najostrejšie nariadenia; jej prísnosťou môže utlačiť protimienky, poriadok ale opravde len vtedy uvedie, keď na celej čiare obchodníctva a plodínarstva prekazí každý druh úzery. Nech nariadenia, aby hospodár za maximálnu cenu dostal odev, štránky, plátno, hospodárske nástroje, vtedy on za jedon pár kureniec nebude pýtať 30—40 korún a 12 tisíc korún nebude pýtať za jedon pár volov.

S úplným uznaním vyzdvihujeme, že vláda opravde správnu cestu nastúpila, keď sa odhodlala prekaziť úzeru s článkami priemyselnými páchanú. Vyslanci kresťanskej ľudovej strany behom rokov opätne vystupovali za to v krajinskom sneme a žiadali to od vlády, vždy ale bez prajného výsledku. Nuž včul, keď sa vláda do toho dala, nech nepostojí pri prvom kroku. Nech zatne bičom po všetkých článkoch tovaru a je nemilostnou proti každému, čo úzerou trýzni a ukracuje život svojho bližneho. Nech nikoho nešanje! Nech rad-radom pošliape všetkých úzerníkov, nech zpätuvedie statočné obchodníctvo, kupectvo, ktoré pred celým svetom tak hnusne kompromitovali naši **židáci**; nech medzi cenami plodínara a cenami tovaru kupcov utvorí harmóniu a vtedy každý s povdačnosťou bude myslieť na tú pevnej ruky vládu, ktorá vedela udusiť úzeru a skrze to znesiteľným učinila život utrápeného obecnstva. Keby ale len proti šustrom ostro vystúpila a ostatných priemyselníkov v pokoji nechala, aby ďalej zdierali a vyzierali obecnstvo, tým by len jej slabosť dokázala.

Nech teda vláda železnú jej pravicu pocítiť dá každému úžerníkovi: kupcovi, priekupcovi, agentovi, fabrikantovi, priemyselníkovi a plodinárovi a vtedy dokáže, že je opravde úplnej dôvery hodná.

Keď sviatky spolu padnú...

Vojenské veliteľstvo zvláštnu váhu kladie na to, aby sviatky rôznych konfesií poriadne boli zasvätené a v otázočné dni sviatočné nič takého nebolo nariadené, čo by náboženský cit vojakov urážať mohlo. Na toto aj tak veľký pozor dávajú, že ku príkladu budapeštianske Militärkommando pred židovskými sviatkami vždy v osobitnom «Befehle» nakladá náčelnikom kancelárií, aby židovských dôstojníkov, poddôstojníkov a obecných vojakov v ich sviatky oslobodili od každej vojenskej služby. Toto je opravde každej úctyhodné pokračovanie, za čo každý človek, v ktorého srdci náboženské city pustily hlbšie korene, len povďačným musí byť. Práve ale z tej príčiny, pretože je nás mnoho takých, čo na to hľadíme, aby sviatky opravde boli zasvätené, musíme spomenúť ten Tagesbefehl.

Naše turičné sviatky toho roku padly na deň židovského sviatku «sevuoth». Kresťanské veľkonočné sviatky podobne spolu padly so sviatkami židovskými. V oboch pádoch aj presne vyšiel denný rozkaz militärkommandanta, aby židia v tieto dni od vojenskej služby oslobodení boli. O vojakoch kresťanských ale ani na veľkonočné, ani na turičné sviatky nestaralo sa prísne Militärkommando. Stalo sa teda, že kým židáci v oba povýšované sviatky oslobodení boli od každej vojenskej služby a mali celkom «frei», zatiaľ kresťanskí vojaci v oba sviatky len tak museli plniť vojenskú službu, ako v iné robotné dni. Prečo ale? Kresťanské sviatky snáď menej znamenajú, ako židovské a kresťanskí vojaci, cieľom zasvätenia ich najväčších sviatkov, k oslobodeniu od vojenskej služby nemajú mať toľko práva, ako vojaci židovskí? Uznávame, že vojenské veliteľstvo ani na krátky čas neslobodno samotné nechať, dozorstvo je tam vždy potrebné, ako je to ale, že keď kresťanské a židovské sviatky spolu padnú, vtedy všetci židáci môžu doma ostať, kresťanskí vojaci ale vojenskú službu tak musia vybavovať, ako inokedy.

Presvedčení sme o tom, že čo sa v tomto ohľade stalo, treba len zábudlivosti pripísať. O odbavovaní židovských sviatkov teda už vyšlo nariadenie, o zasvätení sviatkov katolíkov, protestantov a iných konfesií ešte nie. Jestli sa to ale zo zanedbania stalo, toto zanedbanie treba napraviť. Bo ku čomu má právo vojak židák, ku tomu musí mať právo aj vojak kresťanského náboženstva. A keď jedon môže zasvätiť svoje sviatky, druhého nesmie pozbaviť práva ku tomu chybný rozkaz. V ktorých mene dvíhame svoje slovo, tí nemôžu ani hovoriť, ani sa žalovať. My ale, ako zcela neodvislí novinári, spomíname toto nerovné zaobchodenie so židovskými a s kresťanskými vojakmi a žiadame nápravu v mene spravodlivosti a slušnosti!

Pracovná strana proti právam ľudu.

Volebný výbor snemovne krajinských vyslancov, 48 vybraných mužov, už od dlhšieho času zaoberá sa s modifikáciami návrhu zákona o volebnej reforme. Z tejto príležitosti odznievajú veľmi zaujímavé reči, ktoré ale pre nedostatok miesta donášať nám nemožno. K poľutovaniu je, že pri posledných voľbách krajinských väčšinu obsiahli vyslanci Tiszovej strany, ktorí v rozšírení volebného práva chcú ísť len po tie medze, kým sebecké záujmy ich strany nevidia ohrozované. Vôľa a rozhodovanie mungov, ako väčšiny, zatiaľ ostanú smerodajné, kým nové voľby vypísané a prevedené nebudú. Andrassy, Apponyi a ich Druhovia žiadali, aby snem hneď bol rozpustený a aby sa vyslovilo krajinské obyvateľstvo, čo si žiada? Jeho veličenstvo kráľ ale ohľadom na vojnu a na rekvirovanie, rozpustenie snemu dovolil len na pozdejší čas. Keby včel Wekerle a jeho Druhovia priechodne neboli previedli také rozriešenie, dľa ktorého návrh volebnej reformy ešte v terajšom parlamente môže byť opravený, Tisza by sa zas hneď bol dostal na vládu a s tým by aj celá volebná reforma, kto vie dokedy, bola bývala odročená. Väčšina vyslancov kresťanskej ľudovej strany a na ich čele gróf Aladár Zichy za každú cenu chcú prekaziť, aby pracovná strana znovu dostala sa na vládu, preto aj oni privolili k tomu, aby na tento čas utvorený bol volebný zákon na základe uznesenia sa. Každý vyslanec kresťanskej ľudovej strany verným ostáva ku volebnoprávnemu programu tejto strany a nepodvratne istotné je, že akonáhle sa pomery síl v parlamente zmenia, vyslanci kresťanskej ľudovej strany znovu sjednotene v najprvších radoch bojovať budú za to právo ľudu, aby pri rozhodovaní nad osudom krajiny a nácie slovo mali všetci spoluobčania naši, čo sú toho hodní.

Že kresťanská ľudová strana nezradila zásadu volebného práva, ako to židovské socialistické noviny ohlasovali, toho dôkazom sú dve reči, ktoré sme minule v krátkosti spomenuli a teraz obsirnejšie podávame.

Pri pojednávaní návrhu zákona o volebnej reforme v zasadnutí výboru snemovne krajinských vyslancov Štefan Haller vyslovil sa nasledovne:

Rovnováhu treba utvoriť medzi povinnosťami a právami štátnych občanov. Štát od ľudu žiada hrozné obete peňazí a krve. Tieto hrozné farchy znáša celé mužské obecnstvo, úplného občianskeho práva ale účastné je len polmilliona mužského obecnstva. V dobe všeobecnej vojenskej povinnosti, spravodlivosti zodpovedá jedine všeobecné volebné právo. To by ešte bolo ku strpeniu, keby zpomedi tých, čo nevedia čítať a písať, jedna čiastka nebola účastná hlasovacieho práva, viacej millionov tých ľudí ale, čo chodili do školy a vojenskej službe zadosť učinili, neslobodno vytvoril z volebného práva. V Uhorsku volebné právo neslobodno od odbavenia šesť škôl závislým urobiť, bo tomuto 2,850.000 mužských nevie zodpovedať. K tomu ešte aj zpomedi tých, čo šesť škôl skutočne odbavili, nepočetni nevedia

to dokázat. Zvlášte dedinskému ľudu je to veľmi ťažko. Odbavenie šesť škôl výhodou je len pre mestské obyvateľstvo. Školské vysvedčenia zadovážiť si takmer nemožnosťou je pre starších ľudí po dedinách.

Tisza jeho modifikáciou, aby volebné právo len tí dostali, čo odbavia šesť škôl, 400.000 ľudí pozbavuje volebného práva, zvlášte dedinského obyvateľstva. Dedinská čelaď môže volebné právo dostať pod iným titulom, veľmi mnoho malých hospodárov ale zcela bude pozbavené volebného práva. S čím sa prehresila trieda sedliakov, že tak komisne s ňou zaobchodia?

Velkou chybou je, že volebného práva pozbavení majú byť tí, čo zadosť učinili ich vojenskej povinnosti. Toto je ukrivdenie zvlášte domorodného, pôvodného obyvateľstva Uhorska. Dôrazne žiadal, aby dla programu kresťanskej ľudovej strany volebné právo udelené bolo každému, čo vojenskej povinnosti zadosť učinil na bojišti.

Výsledok je nasledovný: Všetko spočítajúc, pokiaľ vystane 1,098.000 analfabetov; ďalej 191.000 na základe modifikácie ministrapredsedu; 246.000 na základe censu 6 elementárnych škôl; keď k tomu dodáme, že pri konškrpciach z kontemplovaných 2,700.000 voličov vynechané býva 15—20%—ov spolu 300—400.000 ľudí, počet voličov môže obnášať súhrnom 2—2,250.000, čo toľko znamená, že z dospelého mužského obyvateľstva i naďalej 2,000.000 nebude mať volebné právo. Bude to také 50 percentové volebné právo, ktoré nezodpovedá ani vôli jeho veličenstva kráľa, ani terajšej dobe. Táto skúposť sa ale vypomství, ako sa už raz vypomstvila na Tiszovi. Za toto zmrzačené volebné právo len on je zodpovedný.

Karol **Huszár**, krajinský vyslanec šárvársskeho okresu, vysvetlil, že žiaduce preporodenie krajiny len tak môže nasledovať, keď všetky vrstvy ľudu zúčastnia sa v politike a keď pri voľbách nebudú rozhodovať peniaze, lež vôľa ľudu. Verejná moc nemôže jedine na bajonetoch založená byť. Auktorita zákonov závisí len od dôvery ľudu. Preto je potrebný ľudový parlament a volebné právo treba dať každému statočnému človekovi. Pri posledných voľbách ľud s opitou hlavou prehral svoje právo, následkom čoho veľ neni možno lepšie zákony vynášať v parlamente. Na volebnom práve podujaté modifikácie ta smerujú, aby predovšetkým kresťanskí malí ľudia dedinskí pozbavení boli volebného práva. Nevie pochopiť, prečo Tisza a Wekerle strach majú pred vyznačenými Karolovým krížom, pred ozdobenými bronzovou medaillou a vôbec pred starými vojakmi? Cieľom umenšenia vplyvu práve sociáldemokratických voličov do šiancov ústavy treba voviesť viere oddané, vlastenecké živly dedinské.

Hrozné urazenie je, že kým od mestského robotníka len to žiadajú, aby dokázal, že vie písať, zatiaľ množstvo dedinských malých hospodárov doniesť musí vysvedčenie o odbavených 6 elementárnych škôl. Pod týmto titulom už roku 1913. asi 30 percentov voličov vypadlo z volebných lajstrov, dovedna skoro 300.000 ľudí.

Kto bol dobrý za vojaka, ten nech je aj ku tomu dobrý, aby bol voličom — toto je dávna požiadavka kresťanskej ľudovej strany.

Keď už tak naštrbili právo voličov, aspoň o to prosí, aby pri popisoch voličov a pri voľbách neboly páchané také zneužívania a neriady, ako v minulosti.

Vzdor tomu, že i Wekerle udelenie volebného práva závislým chce urobiť od odbavenia štyroch tried elementárnych, **pracovná strana prevažnou väčšinou odhlasovala, aby po dedinách len ten bol voličom, čo odbavenie 6 škôl dokázat vie vysvedčením.**

Kresťanská ľudová strana teda ďalej musí bojovať za statočné volebné právo.

Udalosti svetovej vojny.

Západné bojište. O veľkej offensive Nemcov na západnom bojišti proti Francúzom a Angličanom berlínska Wolffova kancelária oznamuje:

Aj v tretí deň bitky jedna za druhou prichádzaly zprávy našich čiat o ich novších zdaroch. Mesto Soissons sme zaujali. Brandenburskí pioníri vtiahli do mesta, prekazili spustošenie mostov a ukoristili veľké množstvo zásob. Vyše mesta vynútili priechod cez rieku Aisne a prišli na rovinu od Soissons na juhovýchod. Behom dňa viackrát sme zlomili húževnatý odpor nepriateľa a zahnali sme ho na čiare Villetaine—Féren Tardenois, súčasne obsadili sme väčšiu časť cesty vedúcej z Chateau Thierry do Soissons. Na východnej časti bojišta padly severozápadné pevnosti Reimsu. Obyvatelia spustošených obcí zúfale utekajú do vnútra krajiny. Tí, čo doma ostali, hrozne sa zlostia na Angličanov, bo ich obviňujú za porážku.

Vo štvrtý deň bitky front útočenia rozšíril sa na 80 kilometrov. Nepriateľovi vyrvali sme 3000 štvorcových kilometrov úrodnej zeme. Obsadili sme strategicky významné body a železničné čiary. Krem oznámených 175.000 zajatých Angličania a zvlášte Francúzi utrpeli neobyčajne ťažké ztraty. Naša korisť sa stále množí.

Korist Nemcov.

Berlin, 1. júna. Utekajúci Francúzi zanechali nemierné množstvo munície. Náboje najrozličnejšieho kalibru vo veľkých hromadách ležia na cestách. Čím ďalej idú Nemci v južnom smere, vidia tým viac znakov utekania o zlom-krk. Pri Vicillarzy nemecké čaty ukoristily železničný vlak, ktorého nové rušne byly zakúrené. V blízkosti Soissons Francúzi podpálili takmer všetky sklady.

Počet zajatých a množstvo koristi ustavične vzrastá. Dosiaľ sme zajali 175.000 mužov, ukoristili sme vyše 2000 kanónov a tisíce strojových pušiek.

Zajatý veliteľ anglickej divisie.

Nemci v noci s 3. na 4. júna zajali veliteľa 50. anglickej divisie Reesta. Všetky pluky jeho divisie rozdrvili. Anglické čaty všade cúvly. Ponevác veliteľ ani

od svojich napredku nachodiacich sa čiat, ani od svojich rezerv nedostal žiadne zprávy, odhodlal sa, že s veliteľmi dvoch brigád zajde na susedný francúzsky odsek, aby sa orientoval. Veliteľ divízie totižto nevedel, že čo sa vlastne stalo, ako stoja Francúzi. Veliteľ však nenašiel ani jedného francúzskeho dôstojníka vyššieho rangu a preto prinútený bol vrátiť sa späť. Pri Aisne sa rozlúčil s veliteľmi dvoch brigád a samotný sa dostal do rúk jednej nemeckej patrole.

Talianске bojište. Dľa úradných zpráw minulého týždňa bojovná činnosť na okolí Tonale obmedzila sa len časom na obnovujúcu sa delostrelbu. Všetky opätne podujaté útoky Talianov na ostatných bodoch frontu víťazne odrazily naše čaty.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Z Berlina 30. mája oznámili: Naším podmorským loďam na zavretých vodách okolo Anglicka zase padlo v obeť viacej nepriateľských obchodných lodí s obsahom 30.000 tún.

Červený Kríž vo Spiši.

Spišsko-sobotská filiálka Červeného Kríža všemožne sa namáha o rozvinutie Tatranskej nemocnice (Tátrakórház). Pristaviť má pavillon pre chorých na pľúca. V minulom roku pod vyzkúseným vedením čestného stoličného hlavného lekára dr. Augustina Szásza nemocnica opatrovala 453 chorých. Tatranská nemocnica koná mimoriadne vážnu službu okoliu podtatranskému, ako aj samým Tatrám. Základiny nemocnice činia 87.466 korún. Všetok majetok filiálky s nemocnicou dovedna obnáša 177.421 korún. Válečnej požičky značila 35.600 korún. Počet údov koncom predošlého roku filiálka mala 390. V deň sv. Petra a Pavla sossbierala 2000 korún.

Levočská filiálka s veľkým výsledkom udržiavala letnú detskú osadu. Sossbierala mnoho bielizne. Počet údov činia 349. Majetku má 7267 korún. Utvoril má domov nemlúvniatok.

Nemocnica smolnickej filiálky, v ktorej opatrovali 435 vojakov, 15. februára 1917. prestala. Novšie filiálka založila opatrujúci ústav pre chorých na pľúca. Medzi miestnymi chudobnými vlni rozdělila 1052 korún. Počet údov činia 663.

Krompašskej filiálke kassino železnej fabriky darovalo 1600 korún. Stredištu filiálka poslala 500 korún a na Vianoce medzi 154 miestnymi dieťkami narukovaných rozdělila dary v hodnote 2410 korún.

Starolubovenská filiálka založiť má ochranný dom.

Spišsko-belanská filiálka, ktorá má 185 údov, vytýčila si za cieľ napomáhanie založenia mestskej nemocnice.

Podolinská filiálka utvorila fond pomníka na pamiatku miestnych padnutých hrdinov. Fond obnáša 1043 korún.

Aj ostatné filiálky účinkovali s pekným výsledkom. V spišskej stolici Červený Kríž má 24 filiálok. Vo svia-

tok sv. apoštolov Petra a Pavla aj toho roku všetky filiálky zariadia verejnú sbierku na vznešené ľudomilé ciele uhorského Červeného Kríža.

Administratívne výborové zasadnutie spišskej stolice.

Administratívny výbor spiš. stolice pod predsedníctvom nadžupana baróna Tibora Máriássyho 14. mája vydržoval zasadnutie. Direktor financdirekcie oznámil, že v apríli z daní a rozličných poplatkov mal žárar vo Spiši príjmu 570.630 korún; reštancia činia 1,864.573 korún. Z pálenie účinkovalo 28, z pivovárov 2, z cukrovarov 1. Válečnej podpory behom minulého mesiaca vyplatili 604.333 a od počiatku vojny doteraz 14,227.675 korún.

Kráľ. hospodársky dozorca podal zprávu, že jarná oračka a sejba začala sa toho roku o mnoho včasnšie, ako inokedy a bola koncom apríla takrečeno už dokončená. Siatiny vyvinujú sa pekne. Lúky zazelenely sa už počiatkom apríla. Ovce pásly sa už cez celý mesiac a rožný statok už tiež v druhej polovici mesiaca. K ujisteniu zaopatrenia vojska s mäsom minister roľníctva nariadil rekvirovanie rožného statku a spišská stolica musí dať 1630 kusov rožného statku.

Uh. kráľ. dozorca lichvacieho zdravotníctva oznámil, že zdravotnícky stav lichvy je u rožného statku, u oviec a ošípaných nepremenlive dobrý, u koní ale následkom novších pádov koňského svrabu stal sa neprajnejším. Koňský svrab vystúpil v Hunsdorfe, v Uloží, v Illasovciach, v Starej Lubovni, vo Filiciach, v Švábovcich a v Jablonove. Od koní nakazili sa svrabom už aj niektorí ľudia. Lichvací obchod bol dosť čulý a bez prekážky. Ceny lichvy stále idú hore.

Stoličný hlavný lekár oznámil, že verejno-zdravotnícky stav následkom zdravého teplého počasia stal sa lepším. Smrtných pádov v apríli bolo o mnoho menej, ako obyčajne. Z nákazlivých chorob ani jedna nepanovala vo väčšej miere. Od zbesneného psa pohryznutá 10 ročná Margita Kukorka poslaná bola do budapešťianskeho Pasteur-ústavu. Na podolinskú okružno-lekársku stanicu za lekára vyvolili dr. Filipa Goldmanna, ktorý koná válečnú službu. Lubovenskeho lekára dr. Desidera Neuwirtha nadžupan vymenoval za okresného lekára do Starej Lubovni.

Stol. výborník.

CHYRNIK.

Sviatok Božieho Tela v hlavnom meste Budapešti slávil s tradicionálnym leskom. V budínskom korunovačnom chráme započala sa slávnosť o 8. hodine ráno. V hlavnej svätyni chrámu sedeli v zastúpení vlády knieža Ludvik Windischgraetz, predsedovia snemovne vyslancov a snemovne veľmožov, náčelníci občianskych a vojenských vrchností, členovia univerzitnej rady a početné popredné obecenstvo. Svätú omšu slúžil farár budínskeho hradu tit. biskup Anton Nemes za skvelej

assistencie kňazstva. Po sv. omši pohla sa processia ku štyrom oltárom. Po 10. hodine processia vrátila sa do korunovačného chrámu, kde sa skvelá cirkevná slávnosť skončila s Te Deumom. — Z Viedne oznamujú, že jeho veličenstvo z Badena prišiel do Viedne a bol prítomný na processii vo sviatok Božieho Tela.

Z arcibiskupstva ostrihomského. Višehradský administrátor Karol Manninger za farára je vymenovaný do Csolnoka. Dr. Ervin Bándl stal sa farárom v Ipolyfödemešu.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený pán biskup spišský dr. Alexander Párvy v svojom

tretej triedy prijať sa môžu tí, ktorí zdarne skončili šesť gymnasiálnych tried alebo šesť tried polgárky. Takí žiaci musia složiť zkúšku z rozdielnych predmetov 1. a 2. ročníka. Prosby upraviť sa majú na spišskú cirkevnú hlavnú vrechnosť. Chovanci, ktorí dokážu svoju chudobu a sú bezúhonných mravov, dostanú peňažnú podporu.

Novšie milodary pätikostolského biskupa. Biskup gróf Julius Zichy na rozličné kultúrne a dobročinné ciele novšie obetoval 10.000 korún.

Nitriansky biskup za svojich kňazov. Biskup gróf Vilhelm Batthány ku spomoženiu chudobnejších kňazov svojej diecézy obetoval nových 23.000 korún.

Talianske strelné zákopy.

6. obežnom liste nariaďuje na nedeľu po sviatku Srdeca Ježišovho cez celý deň poklonu prev. Sviatosti Oltárnej a v rámci večernej pobožnosti pri vyložení prevelebnej Sviatosti prosbu za pokoj. V ten deň vydržiavané budú podobné pobožnosti v každom kostole monarchie. — Osvietený pán biskup prísne nakladá svojim kňazom, aby staré kostolné predmety, rúcha usilovnou bedlivosťou strážili, opatrovali a ich nepredali ani neprečarovali bez jeho dovolenia. — Do prvej triedy kapitulskej rímsko-katolíckej učiteľskej pripravovne na školský rok 1918/19. prijmu takých zdravých chovancov, ktorí už doplnili 14. rok života, nemajú ale vyše 18 rokov a skončili zdarne štyri gymnasiálne triedy alebo štyri polgárky, dotyčne dokážu tomu zodpovedné známosti. Do

Vyznačený poľný duchovný. Reservného poľného duchovného, kaplána trnavskej kapituly Antona Raufsteina na uznanie výtečného a sebaobetavého chovania sa proti nepriateľovi jeho veličenstvo kráľ vyznačil so svojim pochvalným uznaním (Signum laudis).

Hrdinskou smrťou zomrelý nemecký poľný farár. Kamilliánsky rehoľník Bernard Tembories, poľný farár jednej nemeckej divisie, ktorý od vypuknutia vojny stále v bojovnej čiare konal službu, v minulé dni hrdinskou smrťou zomrel na západnom fronte.

Nový direktor majetkov osvieteného spišského pána biskupa. Osvietený pán biskup spišský dr. Alexander Párvy za direktora svojich majetkov vymenoval Jozefa Quasingera, úradníka svojho panstva v Liszke.

Vyznačená mniška. Jeho veličenstvo kráľ Maximiliánu Kreszelbauerovú, predstavenú milosrdných sestier v Šatoraljaujbeľu, vyznačil zlatým záslužným krížom s korunou na uznanie jej vyše polstoletého zdaru plného účinkovania.

Brixenský arcibiskup zomrel. Z Tyrolska oznamujú: Brixenský knieža-arcibiskup dr. Serafin Fr. Egger zomrel v 82. roku života svojho.

Milodar na školské ciele. Kardinál knieža-primas dr. Ján Csernoch na opravné trovy rim.-katolíckej školy v obci Grinád obetoval 4000 korún.

Kacvinská schránka sv. Antona v Spišskej Magure na rozličné válečné dobročinné ciele najnovšie obetovala 100 korún.

Na budapeštianske výpomocné káplňky grófka vdova po Juliusovi Károlyim obetovala 1000 a grófka Móricaova M. Esterházy rodz. knažna Schwarzenberg 2000 korún.

Smrť oravského knaza. Dolnolipnický rim.-katolícky farár Jozef Bok po kratšej ťažkej nemoci a pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich 9. mája zomrel v Dolnej Lipnici v 60. roku svojho života a v 37. roku svojho knazstva. Na jeho pohrab ustanovilo sa 30 knazov, medzi nimi i Hlinka z Ružomberku, potom oravský podžupan Zmeskál, stoličný hlavný notár Csillaghi a mnohí iní. Nebohý narodil sa v oravskom Podvilku. Kaplánom bol v Sedliackej Dubovej, v Lokci a v Rabči. V Dolnej Lipnici bol farárom za 29 rokov. Osvietený pán biskup píše o ňom v obežnom liste, že pochvalne účinkoval vo vinici Pána. Za dočasného administrátora poslaný je do Lipnice jablonský kaplán Karol Kaucsárik.

Nový čestný hlavný slúžny vo Spiši. Starolubovenského advokáta dr. Emila Toronszkého nadžupan vymenoval za čestného hlavného slúžneho a prideliť ho k službe ku starolubovenskému slúžnovskému úradu.

Hynieme. V mesiaci februári v uhorskej krajine zomrelo 32.167 osôb a narodilo sa len 24.982 živých detí. Teda o 7380 viac zomrelo, ako sa narodilo. Na nákazlivú nemoc zomrelo 7380. Suchotiny vzaly väčšie rozmery.

Pokutovaná spišská mlynárka. Lubická mlynárka Stanislavová Hovanyec mnoho zbožia mlela aj bez karotiek na mletie a múku zo zbožia za mletie zadržaného predávala po 4 koruny kilo. Zhabali v jej mlyne 20 metr. centov zbožia a pokutovali ju na 1600 korún.

Krok za sedliakov. Knieža Elemér Lónyay a jeho manželka arciknažna Štefánia za výhodných podmienok úvernému spolku v obci Pozsonypüspöki na 10 rokov do prenájmu dali svoj tamojší 1300-jutrový majetok, ktorý spolok rozdelí medzi sedliakmi.

V apríli padlo 4000 Američanov. Z Genfu oznamujú: Hlavný veliteľ amerických čiat v Europe, generál Pershing oznámil v svojej zpráve, že americká expedičná armáda v aprílových bojoch, okrem ranených a zajatých, utratila 4076 mrtvých.

Nový potravný spolok vo Spiši. V Hunsdorfe založia potravný spolok (konsum).

Anglické knazstvo oslobodené od vojenskej služby. Anglický snem v apríli pojednával nový vojenský zákonný návrh a 276 hlasmi oproti 134 prijal odsek, ktorý knazov oslobodzuje od vojenskej služby.

Vyznačení košickí honvédi. Landšt. kapráli Jozef Tokár a Mikuláš Mokány, landšturmisti Ján Korin, Rudolf Odelka a Michal Petrich, všetci z 9. honv. pešieho pluku, dostali striebornú medailu hrdinskosti II. triedy.

Spolok uh. Červ. Kríža má vo Spiši 24 filiálok, ktoré účinkujú s pekným výsledkom.

Vojenský úskoci ako obyvatelia jaskyne. Z Košíc oznamujú: Košická vojenská polícia držala razziu v obci Hernádtihany, bo počula, že sa tam sdrzuje viac úskokov. Razzia bola výsledná, bo našli dvoch vojakov v jednej jaskyni. Priznali sa, že už od mesiacov sdržovali sa v jaskyni a krádežou udržovali svoj život. Úskoci sú z obce Hernádtihany a menujú sa Ján Balog a Ondrej Kovács.

Nový zemepán. 2400 jutár obnášajúci majetok grófa Ladislava Pálffyho v Göncu odkúpil Jul. Schwarz za 2,800.000 korún. — Zas kus uhorskej zeme v rukách židovských!

Odsúdený obchodník s mliekom. Novopeštiansky kapitanát obchodníka s mliekom Jozefa Marmorsteina odsúdil na 10 dní do väzenia a na 1000 kor. peňažnej pokuty, bo sa previnil proti nariadeniam.

Odhrýzla mu nos. V Budapešti 48-ročný stolársky tovarýš Jozef Vas povadil sa s vdovou Adamovou Rüll. Rozlobená Rüllová skočila k Jozefovi Vasovi a odhrýzla mu nos. Ťažko raneného odvieďli do nemocnice.

Tri razy ho vyznačili zlatou medailou hrdinskosti. Zo Szabadky oznamujú: Franc Rybiezki na počiatku vojny narukoval ako obecný vojak. Svojou hrdinskosťou vyšvihol sa za námestného dôstojníka, okrem toho zadovážil si malú a veľkú striebornú medailu hrdinskosti a tri razy zlatú medailu hrdinskosti. Rybiezki bol v občianskom živote exekútorom. Prvý väčší hrdinský skutok previedol pri Ivangorode, kde veliteľa svojej čaty sám vyslobodil z kľučky Rusov. Vtedy dostal prvý raz zlatú medailu hrdinskosti a postúpil za poddôstojníka. Druhý raz zadovážil si zlatú medailu hrdinskosti so svojou obratnou výskumnou prácou a akkuratnými zprávkami, ktoré boly rozhodné ohľadom výsledku bitky. Tretiu zlatú medailu hrdinskosti dostal v bojoch pri Gorliciach, keď svojím hrdinským chovaním sa rozhodnul osud bitky k nášmu dobrému. To vyznačenie došlo ale už len po jeho smrti, bo nepriateľský ručný granát vyhasil mu život.

Dohánové zásielky odteraz strážiť budú vojaci, ponevác sa opätovne stalo, že dohánové zásielky veľkých trafik vykradli počas cesty.

Smrť. V Rožňave 3. mája zomrel Anton Fábíán st., ktorý za dlhé roky bol obecným rychtárom v spišskom Smolníku. Rožňavský kanonik Anton Fábíán oplakáva v ňom svojho otea. — V Poprade zomrel Jozef Bartha, fabrikant na konzervy. — Spišský kapitulský sbormajster Teodor Buzna 9. mája zomrel v 44. roku života svojho.

K podporovaniu v Kézmarku založiť sa majúcej verejnej nemocnice vyzývajú všetky obce kéžmarského, starolubovenského a starovesského okresu. Vyzvanie slubuje pekný výsledok, nakoľko tak obce, ako i obyvatelia teraz viac sú vstave, ako inokedy, podporovať vznešené a verejnoužitočné ciele. Vystavenie veľkej, času primeranej nemocnice je ale nielen pekným, ľudomilým dielom, lež takým, ktoré k bezprostrednému dobrému slúžiť bude spomenutým obciam. Preto dá sa úfať, že dokážu svoj cit za všeobecné dobro a neodopnú svoju hmotnú podporu k napomáhaniu vystavenia tej nemocnice. — Výbor kéžmarskej filiálky Červ. Kríža 14. mája uzavrel, že dočasne zastaví účinkovanie svojej nemocnice, pretože následkom vzdialenosti bojišťa už neposielajú do nemocnice ranených, úlohou Červ. Kríža ale je opatrovanie ranených a nie chorých na pľúca; aj budovisko štátnej polgárky oddať sa musí svojmu povolaniu. Filiálka je ale hotová, v čas potreby a keď najde zodpovedné budovisko, znovu otvorí nemocnicu. — Kéžmarská filiálka Červeného Kríža 27., 28. a 29. apríla zariadila ochotnícke predstavenie, ktoré prinieslo pre našich z válečného zajatia vrátiacich sa hrdinov čistého osohu 2600 korún.

Brezany v plameňoch. Z Lembergu oznamujú: V Brezanoch vo veľkom víchru pustošil veľký oheň, ktorý povstal odrazu na štyroch rozličných stranách mesta. Brezany ležia od Lembergu na východ pri rieke Zlotej Lipe. Počet obyvateľov činí 13.000.

Z Bystričian (tekovská st.).

Prosím o uverejnenie týchto riadkov v našom mišle «Kresťan»-e.

My tu bývame na zdravom povetrí medzi horami. Zeme máme stredné. Dedina naša pozostáva asi zo 150 numier. Dosť dobre by sme sa mali, keby sme tu nemuseli kŕmiť sedem hniezd židov.

Už sme prežili sv. pôst, ktorý sme aj trochu lepšie zachovávali, ako inokedy, bo je aj našou kresťanskou povinnosťou a čo musím povedať, každému aj chýba voľačo (mimo židov), bo za peniaze nič sa nemôže od nich kúpiť.

Naše ženičky čakaly k veľkonočným sviatkom cukor, že nám aspoň čiernej kávy osladia, ale sa sklámaly, bo cukor vraj len pre židov prišiel. Prečo len pre židov a pre nás nie? Veď by aj nám na sviatky dobre padlo trochu sladšieho užiť.

Tak sa aj my chlapi-fajčiari máme s trafikou. Keď aj príde trafika, sedliak dostane jeden paklík tabaku alebo jednu cigaru a štyria mládenci jeden paklík tabaku, ale ak sa daktorý omešká, na druhý deň už nedostane nič. Príde žid kožky alebo vlasy skupovať — kto vie odkiaľ — ten dostane aj o týždeň dva paklíky tabaku a oni si aj vždy veselo fajčia a tabak im nikdy nechýba.

Naše ženičky sa už ponosujú, že nemôžu dostať ani cigórie — pravda, bo vydali maximálnu cenu, za polkilovú škatulku 1 kor. 20 halierov, to sa židom máli.

Keď príde do sklepu ženička a má len šatku skrútenú v ruke a pýta si cigórie, žid jej povie, že nemá; ale príde druhá a má batôžtek naviazaný a pýta tej cigórie, žid jej nepovie, že nemá, ale jej povie: «Podme do magazína, pozrem, či ešte jest.» Keď je už v magazíne, pýta sa jej: «Čo máte v tom batôžku?» Ak povie, že má maslo, hneď sa cigória najde a je o mnoho lepší kšeft, ako za maximálnu cenu predať cigóriu.

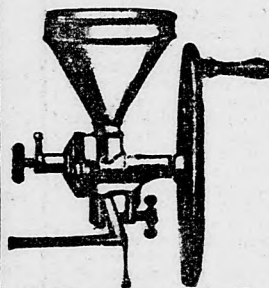
Tak je to aj s petrolejom: židia dostanú po 2—3 litre, sedliak 1 deci (za maslo dostane viac), čo celý deň na poli robí a príde večer ustatý domov, nemá si čím posvietiť, keď mu nezdravé deti plačú alebo musí ísť večer do maštale, keď sa volajaká nehoda stane.

A tak nás so všetkým derú.

Teda, milí čitatelia, sjednotme sa a dajme sa zapísať do Katolíckej Ludovej Jednoty a tak sa budeme môcť brániť proti všetkým zdieračom.

Čitateľ «Kresťan»-a.

„TEXAS“ ručný mlynek k šrotovaniu.

«Texas rýchlo šrotujúci ručný mlynek je najlepší a najlacnejší terajšej doby, šrotuje každého druhu zrna: kukuricu, pšenicu, ovos, jačmeň.

Cena 100 korún

Trovy obalenia a franko poštovej dopravy 6 korún 42 hal. — Cenník zdarma a franko. — Zasiela:

ALOIS KIRALY následníka

Alexander Király
BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Hostinec na predaj!

V Nyitra zasabokrétskom okrese v obci Nagybélic na pravo štácie pri hradskej s veľkým domom, s veľkou kuchynou a zahradou, veľmi sice a k upotrebeniu aj pre gazdovstvo. Adressa Ján Kriszt, Nagybélic, Nyitra megye.

Strojového

šlosárstva učení sa prijme. Dostane bydlu a celé zaopatrenie. Franc Belyai, Budapest, Török-utca 8.

Zdarma dostane každý na požiadanie

môj hlavný cenník o hodinách, zlatom a sriebornom tovare a o hudobných nástrojoch, husle za K 14.—, 20.—, 25.— a vyše. Dobré harmoniky K 70.—, 80.—, 100.—, 120.—, 3 radové K 200.—, 240.—, 280.— Záměna dovolená alebo navrátenie peňazí. Rozposiela na poštovú dobičku alebo na vopred poslaný obnos vyvozný dom **Ján Konrad** cis. a k. dvorný, zásielca Brúx číslo 1817. (Čechy).

8 halierov

za poštovú dobičku stojí Vas môj hlavný cenník, ktorý Vám na požiadanie zdarma pošle prvá dielňa hodin

Ján Konrad

cis. a k. dvorný zásielca Brúx 1 B. Číslo 1816. Nickel alebo ocelové hodinky K 30.—, 35.—, 40.—, armádné radium hodinky K 25.—, 3.— Hodinky s dvojitou pokrývkou z bieleho kovu a Gloria striebra K 40.—, 45.—, v goidín zátvorke K 37.—, 43.— Budíčky a stenové hodiny vo veľkom výbere. Zásielky s poštovou dobičkou. Záměna dovolená alebo navrátenie peňazí.

Retiazky na ohlávku 7 K.

Retiazky pre lichvu s patent strunou strednej jakosti 11 korún 50 halierov, silnej doroby. Trovy doposlania a zaobaleni týkajú sa objednávateľa. K objednanu pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poštovou dobierekou.

LENDVAI MÓR vývozný dom.
Budapest, VII., Kertész-utca 43.

Svrabľavosť, lišaj, svrab

najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch**-a zákonom chránená

„Skaboform-Tmavá masť“

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na próbú K 3.—, veľký tegel K 5.—, rodinná dávka K 12.— Adresa K objednanu:

Dr. E. Flesch-a

„Korona“ gyógyszertára, (Győr).

PEHY.

Ku odstráneniu pehov potrebujú všeliaké prostriedky. Všetky tieto prostriedky zakladajú sa na tej istej zásade, totižto aby pehy upotrebovaním týchto prostriedkov sta y sa bledšími. Takéto upotrebovanie ale není v poriadku. Jestli pehy celkom chceme odstráti, vtedy není dost na tom, aby pehy byly bledšie bo oni zastavením upotrebovania týchto prostriedkov znovu sa zjavia. Preto tieto celkom treba zničit. Od-tránie pehov, flakov a pukov úp ne dostiatnu možno jedine upotrebovaním prostriedku **Santo crem**. Tvár každodenne potrieme Santo cremom a potom umyeme Santo Plachom. Pehy celkom zmiznú a miesto nich vidno peknú rezovobielu farbu kožu tváry. Tato creme zhotovuje sa úľa úpravy dr. Hagera profesora university, je zákonom chránená, zcela neškodná a edinký istotne účinkujúci prostriedok. **Cena 5 kor., poštou franco 5.95 kor.** Ku každej škatule pripojuje sa úprava upotrebovania a jedna škatulka púderu. Diskretne rozposielanie, pri zaslaní obnosu v kolkoch, poštovou poukážkou alebo s poštovou dobierekou.

J. Kukla, Praha, Perlová-ulica 73.

V Budapešti k dostaniu v lekárni **Ladislava Szold** V., Báhory-utca 18.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dĺžky **LOREY VLASMI**, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masť. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierekou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Oznamy prijíma administrácia

„Krest'an“-a

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28

Najlepší a najdokonalejší stroj kuvania kosa.

Jednu kosa bár aj dieťa alebo žena za 5 minút kupotrebeniu hotovo môže nakuf. Není tupej alebo štrbavej kosa! Veľké usporenie času! Cena s úpravou upotrebenia

10 korún.

Jediné nákupné miesto

SOHR PAL

sklad ocelového tovaru

Somogyzil.

54 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosa.
Nikto nikdy nemal lepšej kosa, ako je naša

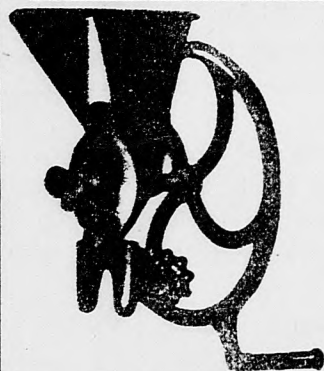
Bazilika zlato-kosa.

Nesklubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivú oštrú zlato kosa, za ktorú nás požehnávať bude. Tieto kosa už od 54 rokov rozposielame najväčším pántvam a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosa a nesoč povedné zameníme zdarma. — Cena jednej **Bazilika zlatoj kosa** s poštovou dobierekou

65 70 75 80 85 90 95 100 110 cm.

Cena 7.60 7.80 8.— 8.20 8.40 8.60 8.80 9.30 9.90 Korún

Zvláštne pre sberateľov kôs! Pri kúpe každých 10 kusov, 1 kus pošleme zdarma. Pri kúpe 5 kusov už my známe poštové strovy! 1 kus diamant ocelového kladivka 2.80, 1 kus nosidla ocelky 1.30, 1 kus stroja ku klopaniu kosa 7.50. K odporúčanu je čím skorej objednať si kosa, bo pozdejšie sotva k dostaniu. Obrázkový náz cenník na žiadosť pošleme zdarma. K dostaniu u: **Jozef Marosi a Syna Esztergom, 16. číslo.** 64-ročná osada na kosa a veľký obchodný dom.

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponevác stroj najdokonalejšie možno regulovať. Ľahkej prácečnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou 90 korún, s prípravou na nohy 150 korún.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udat adresu a železničnú stanicu.

Dobry nástroj, polovica práce.
Objednajme si ohnivého oštria

Šarkan-kosa

Za každú kosa 3 ročná záruka. Nezodpovedná kosa bezplatne zamení sa za dobrú. (Zo zkušenosti ale vieme, že medzi 100 kusami ani jedna není zlá.) S kosa ohnivého oštria po jednom naostrení možno kosiť aj na 100-200 rokov. Jedno klopanie dostatočne je na viaceré dni. Ohnivého oštria **Šarkan-kosa** rozposiela sa vyklopaná a vyprobovaná, netreba ju dáť kováčovi, i otová je do roboty.

Ceny **Šarkan-Kosa**:

60 65 70 75 80 85 90 95 100 110 centm.
9.— 9.10 9.20 9.40 9.60 9.80 10.— 10.20 10.50 11.— korún.

Prvorádna ocelka 80 halierov. Striebornej ocele kladivko 4.20. Striebornej ocele nákovka 1.80 K Duplovaná obrúčka na kosa 1.20 K. Zomancovaný držiak kosa — K. Stroj na klopanie kosa záračný nástroj 10.— K.

Sohr Pál, Sárkány-kasza székiúldési központ Somogyzil 40.